

SOCb2021 Politická sociologie

Občanská společnost

Koncept občanské společnosti

- Adam Ferguson – „civilizovaná“ společnost
- G.W.F. Hegel – protiklad státu v diferencované společnosti
- Gramsci – prostor pro vybudování hegemonie
- Komunistické režimy – politizace občanské angažovanosti vs. Její „nepolitický“ obsah
- Západní Evropa – nová sociálních hnutí vs. korporativismus

5 typů občanské společnosti (M. Kaldor)

Table 1.1 The five versions of civil society

Type of society	Territorially bounded	Global
<i>Societas civilis</i>	Rule of law/Civility	Cosmopolitan order
<i>Bürgerliche Gesellschaft</i>	All organized social life between the state and the family	Economic, social and cultural globalization
Activist	Social movements, civic activists	A global public sphere
Neoliberal	Charities, voluntary associations, third sector	Privatization of democracy building, humanitarianism
Postmodern	Nationalists, fundamentalists as well as above	Plurality of global networks of contestation

Funkce občanské společnosti

- **Socializace** (Tocqueville) – osvojování si občanských schopností a hodnot – tvorba sociálního kapitálu! (Putnam: sítě, normy reciprocity, důvěra – usnadňují kolektivní jednání, jsou podmínkou demokratických společností; sociální kapitál jako přístup ke klíčovým zdrojům, usnadňující určitý typ jednání)
- **Veřejné a kvazi-veřejné funkce** – poskytování služeb, pomoc potřebným, servis občanům
- **Reprezentační/protestní funkce** – obhajoba různých zájmů a identit

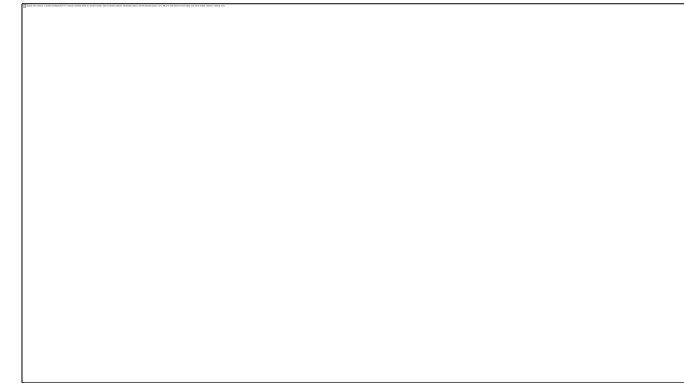
Struktury

- Právní, politologická, ekonomická, sociologická definice
- Mimo vládu a obchodní zájmy, někdy mimo rodinu a soukromý život, a někdy s nimi, nepřerozdělování zisku
- Všechny nevládní organizace a instituce reprezentující určité hodnoty, „zájmy a vůli občanů“ (všech?)
- Jednotlivci a organizace ve společnosti, kteří jsou nezávislí na vládě i trhu
- **Ne-občanská společnost** – hodnotící, politická nálepka pro označení domnělých negativních jevů ve občanské společnosti. Je umožněný tím, že má koncept občanské společnosti tolik různých významů. Jde o označení nejasné a dvojznačné (je absence organizací občanské společnosti vždy škodlivá? Je netolerance vždy negativní? Je užití násilných prostředků vždy nelegitimní?)

Kdo jsou aktéři občanské společnosti?

- Neziskový sektor (NNO, NGO) – „neziskovky“ – hlavně pojem v ekonomii, nepřerozdělují zisk – byť ho mohou vytvářet + pracují tam profesionálně – sociologické pojetí: organizace občanské společnosti
- *Quasi-autonomous NGO* – QANGO (částečně kontrolována a/nebo financována státem) – Člověk k tísni?
- *Government-operated NGO* – GONGO (NED, Svaz měst a obcí?)
- Dobrovolnický sektor
- Sociální hnutí – sítě jednotlivců, organizací skupin, které se účastní sociálního nebo politického konfliktu a sdílí společnou kolektivní identitu

Sociologická témata výzkumu občanské společnosti

- Organizační aspekty (rozhodování, zdroje, sítě, strategická kapacita)
- Vývoj (profesionalizace, kooptace)
- Vztah k politickému/ekonomickému systému (asistující vs. hlídající)
- Vztah k občanům (expertíza vs. reprezentace vs. mobilizace)
- Výstupy (sociální kapitál, vliv na veřejné politiky, vliv na mínění/hodnoty/jednání občanů)

Vysvětlení vzniku (Salamon, Anheier)

- Selhání trhu/selhání státu (Weisbrod 1977)
- Teorie nabídky/poptávky (aktivní občané)
- Teorie důvěry (v kvalitu služby/zboží)
- Teorie státu blahobytu (stát vytlačuje neziskový sektor)
- Teorie vzájemné závislosti (stát si neziskový sektor pěstuje)
- Teorie sociálních počátků (režimy neziskového sektoru závisí na postavení/moci různých sociálních tříd v modernizačním procesu)

Table VI. Test of Social Origins Model of Nonprofit Sector

Government Social Welfare Spending	Nonprofit Scale	
	Low	High
Low	<i>Statist</i> Japan	<i>Liberal</i> U.S. U.K.
High	<i>Social Democratic</i> Sweden Italy	<i>Corporatist</i> Germany France

Source: Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project.

Občanská společnost před r. 1989

- Existovala občanská společnost před r. 1989?
- Ilegální vs. Legální občanské aktivity
- Hlavní témata občanské společnosti (Frič, Císař):

	poskytování služeb	obhajoba zájmů
před 1989	sport, volnočasové aktivity, mládež	odborní (?), profesní zájmy
po 1989	charita, sociální a zdravotnické služby	ekologie, lidská práva

Politická participace v Evropě (Newton, Montero 2007)

Table 10.2 Percentages by country of membership of formal social clubs vs. informal social contacts; and of formal vs. informal helping behaviour

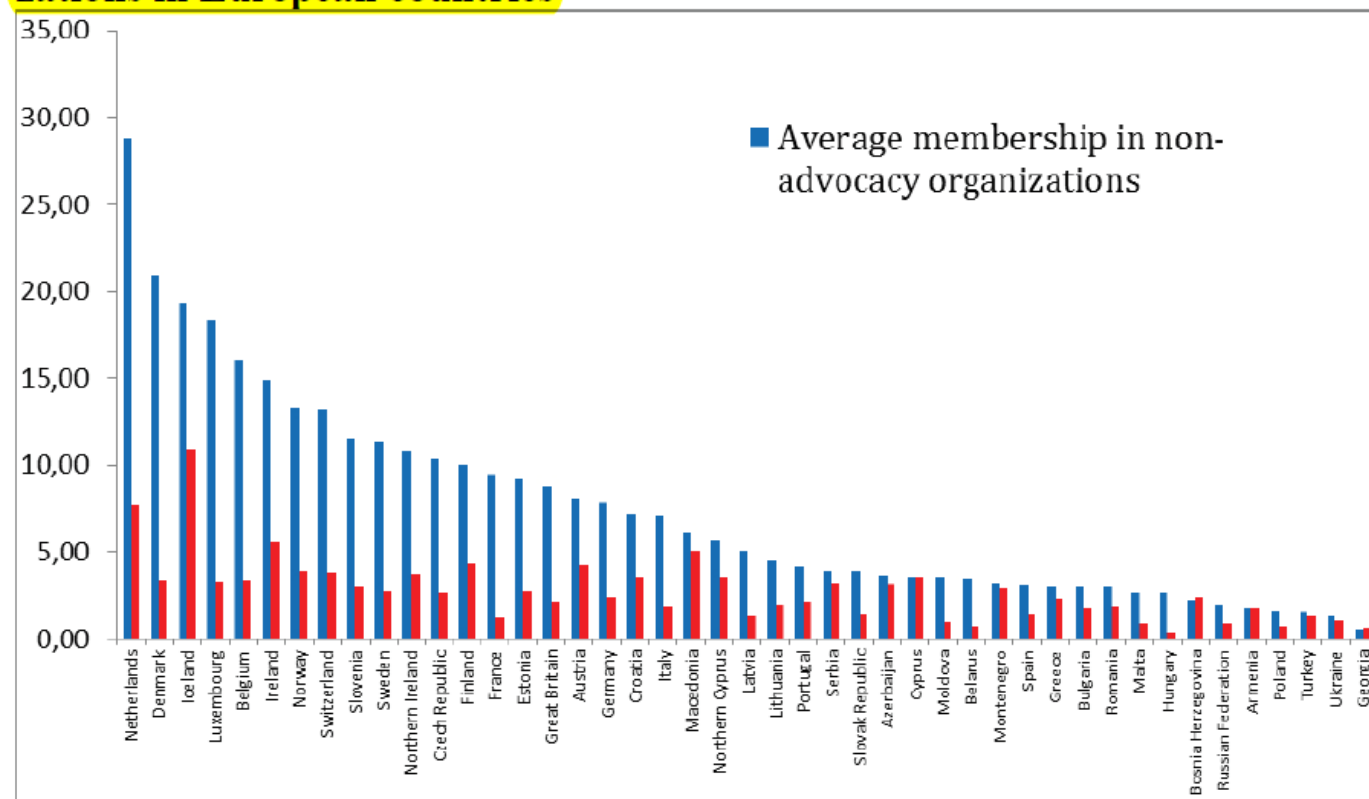
Country	Social		Helping		Unweighted base
	Formal social club	Informal social contacts	Formal humanitarian association	Informal helping others	
Austria	25	92	24	81	2257
Norway	27	98	37	66	2036
Switzerland	26	97	20	85	2040
Sweden	22	97	33	67	1999
Denmark	20	98	25	72	1506
Netherlands	12	96	25	76	2364
Finland	14	95	21	54	2000
Belgium	29	93	21	71	1899
Luxembourg	23	91	17	58	1552
Ireland	24	92	16	58	2046
Germany	18	94	21	78	2919
Israel	19	94	11	68	2499
UK	21	92	14	61	2052
France	14	95	15	55	1503
Czech Republic	15	86	8	40	1360
Spain	11	92	11	44	1729
Slovenia	18	87	15	74	1519
Italy	8	87	15	44	1207
Portugal	7	90	7	67	1511
Hungary	8	69	3	61	1685
Greece	4	77	2	55	2566
Poland	3	84	3	52	2110
<i>Average of all countries</i>	<i>14</i>	<i>91</i>	<i>15</i>	<i>59</i>	<i>42359</i>

Notes: As comparable questions about membership of voluntary organisations were not asked in Switzerland and the Czech Republic, the figures in the second and fourth columns for these countries have been imputed by regression analysis (see Little and Rubin, 2003)

Aktéři

V jakých občanských organizacích se Češi nejvíc sdružují....

Figure 6: Average membership in civic advocacy and non-advocacy organizations in European countries

Source: *European Value Study 2008–2010*